**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**
**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
**ІМЕНІ С А КУЗНЕЦЯ**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**
на засіданні кафедри
статистики і економічного прогнозування
Протокол № 2 від 01.09.2025 р.

**ПОГОДЖЕНО**
Проректор з навчально-методичної роботи

_____ Каріна НЕМАШКАЛО

# МЕТОДИ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ПЛАНУВАННЯ

**робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

| | |
|---|---|
| Галузь знань | **С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини** |
| Спеціальність | **С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізацією С1.01 Економіка)** |
| Освітній рівень | **другий (магістерський) рівень** |
| Освітня програма | **Аналітика даних в економіці** |

| | |
|---|---|
| Статус дисципліни | **обов'язкова** |
| Мова викладання, навчання та оцінювання | **українська** |

Розробники:
д.е.н., професор _____підписано КЕП_____ Олена РАЄВНЄВА

к.е.н., доцент _____ Ольга БРОВКО

ст. викл. _____ Марина КОЙНАШ

Завідувач кафедри
статистики і економічного прогнозування ___підписано КЕП_____ Олена РАЄВНЄВА

Гарант програми _____підписано КЕП_____ Олена РАЄВНЄВА

**Харків**
**2025**

# ВСТУП

Реалії нинішнього етапу розвитку української держави роблять першочерговим завданням переходу до стійкого й ефективного розвитку економіки країни, що неможливо без передбачення майбутнього, без прогнозування перспектив розвитку. Масштаб проблем, які необхідно розв’язати, а також якісний рівень розвитку науково-технічного потенціалу вимагають відповідної теоретичної та практичної підготовки спеціалістів у сфері макроекономічного прогнозування. Методи планування — це система засобів розробки, обґрунтування, взаємоузгодження й оптимізації планових завдань і показників. До методів макроекономічного планування належать: аналітичний, балансовий, нормативний, метод оптимізації рішення, програмно-цільовий та програмно-ресурсний. Всі методи планування взаємопов'язані та формують єдиний інструментарій державного регулювання. Зокрема, балансовий метод дозволяє забезпечити відповідність між обмеженими ресурсами та зростаючими потребами суспільства, тоді як нормативний підхід закладає науково обґрунтовану базу для розрахунку витрат та соціальних стандартів. Використання програмно-цільового методу стає критично важливим для концентрації зусиль держави на пріоритетних напрямах післявоєнного відновлення, що потребує чіткої координації між стратегічними цілями та наявними фінансовими можливостями. Інтеграція цих підходів дозволяє не лише констатувати поточні тенденції, а й активно моделювати сценарії розвитку, мінімізуючи ризики для національної економічної безпеки.

Таким чином, актуальність вивчення дисципліни «Методи макроекономічного аналізу та планування» зумовлена необхідністю підготовки фахівців, здатних розробляти ефективні стратегії відновлення та стабілізації національної економіки в умовах високої невизначеності. Оволодіння цим інструментарієм дозволяє фахово оцінювати складні господарські зв'язки, прогнозувати наслідки державних рішень та мінімізувати ризики при розподілі обмежених ресурсів. У контексті євроінтеграції України знання методів планування стають критичними для адаптації вітчизняної системи управління до міжнародних стандартів та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності держави.

Навчальна дисципліна «Методи макроекономічного аналізу та планування» є обов’язковою дисципліною другого (магістерського) рівня та її освоєння дозволить здобувачам вищої освіти знаннями в галузі методології й технології розробки науково обґрунтованих прогнозів соціально-економічного розвитку; розширити теоретичні основи та практичні навики економічного прогнозування, планування на державному та регіональному рівнях; методологією і практикою макроекономічного прогнозування та фінансового програмування; інструментарієм прогнозування макроекономічних показників.

Об'єктом навчальної дисципліни є соціально-економічні системи різного рівня ієрархії народногосподарського управління.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні та практичні питання формування стратегії управління розвитком соціально-економічних систем як в цілому, так і в окремих їх складових.

Метою навчальної дисципліни є формування знань і навичок стосовно методологічних та методичних основ проведення макроекономічного аналізу, теоретичних знань з функціонування національної економіки та практичних навичок з аналізу стану основних макроринків країни на основі індикаторів національної економіки, дослідження їх взаємозв'язків та прогнозування розвитку країни у майбутньому.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

| **Результати навчання** | **Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти** |
|---|---|
| РН 1 | ЗК2, СК3,СК4, СК13 |
| РН 2 | ЗК7, СК5, СК14 |
| РН 3 | СК5, СК14 |
| РН 4 | ЗК2, ЗК8, СК10 |
| РН 5 | ЗК7, СК5 |
| РН 7 | ЗК8, СК1, СК3, СК4, СК13 |
| РН 8 | ЗК2, СК1, СК3, СК10, СК14 |
| РН 9 | ЗК2, СК1, СК4, СК10 |
| РН 10 | ЗК2, СК3, СК4, СК10, СК14 |
| РН 11 | ЗК2, ЗК7, СК5 |
| РН 12 | СК3, СК5, СК10, СК13 |
| РН 13 | ЗК7, СК5, СК10 |
| РН 14 | ЗК2, ЗК7, СК5, СК10, СК13, СК14 |
| РН 15 | СК3 |
| РН 16 | ЗК6, ЗК8, СК3, СК5, СК6, СК10, СК12, СК13 |
| РН 18 | ЗК7, СК3, СК4, СК10, СК11, СК12, СК14 |

де:

РН1.Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб’єктами економічної діяльності.

РН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

РН4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

РН7.Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і

прикладних досліджень.

РН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

РН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

РН15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів з урахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

РН16. Застосовувати сучасні пошукові системи та системи Data mining для виявлення загальних та специфічних тенденцій розвитку економічного об'єкта/процесу в умовах цифровізації суспільства задля прийняття ефективних управлінських рішень щодо розвитку соціально-економічних систем.

РН18. Застосувати методи макроекономічного аналізу та міжнародних порівнянь для розробки системи підтримки прийняття ефективних аналітично-консалтингових рішень з метою посилення інтернаціоналізації економічної діяльності та розвитку міжнародного бізнесу в умовах діджиталізації світової економіки.

ЗК2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6.Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

СК1.Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК3.Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4.Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5.Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6.Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв’язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв’язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК10.Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення

СК12. Здатність проводити наукові дослідження закономірностей розвитку та тенденцій соціально-економічних та бізнес-процесів; формування нових знань щодо об’єкта/процесу дослідження

СК13. Здатність проводити системне узагальнення, оцінювання та аналіз мікро-, мезо- та макроекономічних процесів, встановлювати та прогнозувати структурно-логічні взаємозв’язки між ними на підставі інструментів прикладних статистик та економічного моделювання

СК14. Здатність до застосування національних та міжнародних економічних індикаторів і стандартів задля виявлення закономірностей, взаємозв’язків і пропорцій в економічному розвитку.

Для досягнення мети і ПРН застосовується практикоорієнтоване навчання з використанням кейс-методу, інтерактивних сервісів, BI-інструментів, ресурсів відкритої освіти і даних.

# ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## Зміст навчальної дисципліни

### Змістовий модуль 1. Методологічні особливості та методи макроекономічного аналізу

**Тема 1. Макроекономічний аналіз як наука про функціонування та регулювання національної економіки**

Зміст макроекономічного аналізу та його місце в системі наук. Зв'язок макроекономічного аналізу з макроекономічною теорією: позитивний аспект, нормативний аспект. Види макроекономічного аналізу. Основні етапи реалізації макроекономічного аналізу. Економічна етика в макроекономічному аналізі.

**Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків**

Статистична інформація при вирішенні комплексних економічних проблем. Еволюція системи національних рахунків як інструменту макроекономічного аналізу. Класифікація рахунків системи національних рахунків. Інституційні сектори та національне виробництво і доходи. Структура валового прибутку та змішаного доходу. Структура валового наявного доходу. Макроекономічні пропорції споживання та заощадження в національній економіці. Рахунок використання наявного доходу. Обсяг та структура валових заощаджень.

**Тема 3. Аналіз макроекономічної політики при плануванні розвитку відкритих соціально-економічних систем**

Теоретичні моделі передбачення результатів макроекономічної політики: “ефект витіснення”, спосіб фінансування додаткових державних витрат, “нейтральність грошей”, термін реалізації результату монетарного регулювання. Передбачення результатів фінансової стабілізаційної політики. Повна неефективність фінансової стабілізаційної політики, обмежена (неповна) та повна ефективність фінансової стабілізаційної політики. Передбачення результатів грошової стабілізаційної політики. Передбачення результатів макроекономічної політики з урахуванням нетрадиційної логіки передання регулювальних імпульсів. Інструментарій оцінювання ефективності макроекономічної політики за фактично досягнутими результатами регулювання: за внеском окремих факторів у досягнутий результат, за відхиленнями від рівноважних значень макроекономічних змінних, за оптимальними значеннями мінливості макроекономічних змінних, за наближенням до визначених таргетів.

## Змістовий модуль 2. Методи дослідження та аналізу міжнародних відносин

### Тема 4. Формування та реалізація ефективних бізнес-проєктів у системі міжнародної економічної інтеграції

Міжнародна економічна інтеграція: сутність та особливості. Сучасні тенденцій міжнародних інтеграційних процесів. Формування інформаційної економіки та процеси міжнародної економічної інтеграції. Секторальні особливості міжнародної економічної інтеграції

### Тема 5. Інновації як тригер розвитку економік країн та підприємств

Суть та основні тенденції розвитку інноваційної діяльності і її значення для забезпечення економічного зростання національної економіки. Методи оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності в умовах ринку. Напрямки подальшої активізації інноваційної діяльності підприємств(організацій)

### Тема 6. Економіка навколишнього середовища

Економіка та екологія: проблеми взаємозв’язку. Оцінка впливу економічної складової на розвиток національної економіки. Шляхи раціонального природокористування в економіці України.

Перелік практичних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Перелік практичних занять / завдань**

| Назва теми та/або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 1. | Практичне (семінарське) заняття «Види макроекономічного аналізу та його сутність при плануванні національної економіки та джерела статистичної інформації»<br>Практичне заняття у вигляді ситуаційних/ case study "Макроекономічний аналіз як наука про функціонування та регулювання національної економіки" |
| Тема 2. | Практичне (семінарське) заняття "Еволюція системи національних рахунків як інструменту макроекономічного аналізу." |

| | |
|---|---|
| | Завдання у вигляді case study «Порівняльна характеристика макроекономічних показників в системі національних рахунків України та певної країни Європи за допомогою інструментів бізнес-аналізу». |
| Тема 3. | Практичне (семінарське) заняття "Теоретичні моделі передбачення результатів макроекономічної політики"<br>Практичне заняття у вигляді ситуаційних/case study "Побудова стратегії розвитку національної економіки як відкритої соціально-економічної системи" |
| Тема 4. | Практичне (семінарське) заняття «Формування інформаційної економіки та процеси міжнародної економічної інтеграції"<br>Практичне заняття у вигляді ситуаційних/case study<br>“Міжнародна економічна інтеграція бізнесу” |
| Тема 5. | Практичне (семінарське) заняття "Аналіз існуючих методів оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності: переваги та недоліки".<br>Практичне заняття у вигляді ситуаційних/case study "Методи оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності підприємства". |
| Тема 6. | Практичне (семінарське) заняття "Аналіз економіки навколишнього середовища за допомогою економічних індикаторів"<br>Практичне заняття у вигляді ситуаційних/case study "Оцінка та аналіз впливу навколишнього середовища на економічний розвиток країни" |

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Перелік самостійної роботи**

| Назва теми та/або завдання | Зміст |
|---|---|
| Тема 1-6 | Підготовка презентації за питаннями |
| Тема 1-6 | практичні роботи у вигляді ситуаційних/ case study |
| Тема 1–6 | Підготовка до тестового контролю |
| Тема 3, 6 | Виконання домашнього завдання |
| Тема 1–6 | Підготовка до модульної контрольної роботи |

Кількість годин лекційних, практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

# МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні та інтерактивні методи: тематичні лекції(лекція (Тема 2-4), проблемна лекції та лекції дискусії (Тема 5-6), наукові дискусії (тема 1)

Наочні методи: демонстрація та візуальне супроводження (теми 1-6).

Практичні: есе у вигляді презентації (тема 1–6), вирішення ситуаційних та професійних задач (тема 1-6), метод презентації результатів самостійного дослідження (тема 1–6), тестовий контроль (тема 1–6), домашнє завдання (тема 3, 6).

## ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

**Поточний контроль** здійснюється під час проведення лекційних, практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

**Підсумковий контроль** включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

**Семестровий контроль** проводиться у формі диференційованого заліку.

***Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною*** визначається шляхом сумування балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні роботи у вигляді ситуаційних/ case study (24 бали), есе у вигляді презентації (30 балів), домашні завдання (6 балів), тестовий контроль (30 балів), письмова контрольна робота (10 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. Благун І.С., Кічор В.П., Селюченко Н.Є. Економічне прогнозування: теоретичні та прикладні аспекти: підручник / за ред. В.П.Кічора. Львів: Растр-7, 2020. 290 с.

2. Макроекономіка та мікроекономіка: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. денної та заочної форм навчання першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 075 «Маркетинг» освітньо-професійної програми «Промисловий маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: М. В. Шашина. Електронні текстові дані. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 88 с.

3. Міжнародна економіка [Електронний ресурс] : навчально-практичний посібник / В. О. Козуб, М. В. Горобинська, Ю. Б. Доброскок та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 308 с. https://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/32800

4. Національна економіка: навчально-методичний посібник для студентів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» денної форми навчання / уклад. О. В. Овсієнко. Харків: Нац. юрид. університет імені Ярослава Мудрого, 2020. 117 с.

5. Статистичні методи та моделі оцінювання й прогнозування поведінки соціально-економічних систем в умовах інформаційної економіки : звіт кафедри статистики і економічного прогнозування за 2019-2020 навч. рік / викон. Раєвнєва О. В., Аксьонова І. В., Бровко О. І. та ін. – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 107 с. Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23792

6. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. 471 с.

7. Уманців Ю.В. Економічна політика держави : навч. посіб. / Ю. М. Уманців, О.І. Міняйло, Л. В. Лебедева. – Київ : Київ. нац.торг.-екон.ун-т,2020.–480с.

8. Smart and Sustainable Planning for Cities and Regions Results of SSPCR 2022 / Ed.: Adriano Bisello, Daniele Vettorato, Marta Bottero, Dionysia Kolokotsa. Open Access, 2024 https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-39206-1

9. Sanford Ikeda. A City Cannot Be a Work of Art Learning Economics and Social Theory From Jane Jacobs. Open Access, 2024 https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-99-5362-2

10. Łukasz Damurski. The Foundations of Multi-channel Neighborhood Governance. Open Access, 2025 https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-75124-0

**Додаткова**

11. Задоя А.О. Макроекономіка: навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.О. Задоя, Ю.Є. Петруня. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. – 256 с.

12. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл: С.В. Бойда. Чернівці: Чернівец. нац. унів-т., 2021. 176 с. URL: http://surl.li/cunoc

13. Національний банк України. Макроекономічний та монетарний огляд. — Щоквартальні та щомісячні звіти за 2024–2025 роки. Найактуальніша база даних про ВВП, інфляцію та платіжний баланс. Офіційні звіти НБУ.

14. Світова економіка : навчальний посібник = World Economics : training manual / В.М. Фомішина, Н.М. Антофій, В.Г. Грановська, В.М. Крикунова [та 9 інших]. – Одеса : Олді-Плюс, 2021. 611 с. URL: https://opac.kpi.ua/F/?func=direct&doc_number=000634488&local_base=KPI01

15. Клебанова Т. С. Аналіз динаміки інтегральних показників напруженості соціально-економічного розвитку / Т. С. Клебанова, Н. Р. Полуектова, О. О. Рудаченко та ін. // Модели системного анализа в управлении экономическими процессами / Под ред. В. С. Пономаренко,. Т. С. Клебановой, Л. С. Гурьяновой – Братислава-Харьков, ВШЭМ – ХНЭУ им. С. Кузнеца, 2021. – С. 41-48. Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25579

16. Су Руї. Система підтримки прийняття рішень економічної поведінки підприємства: теоретичне підґрунтя формування / Су Руї // Technologies in education in schools and universities : The 3rd International scientific and practical conference,

January 23 - 26, 2024. - Athens, Greece. International Science Group. - 2024. http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32981

**Інформаційні ресурси в Інтернеті**

17. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система) . – Режим доступу : https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8716

18. Паршин Ю. І. Когнітивне моделювання сталого розвитку національного господарства [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3728